

Herfst

Proloog

Hij herinnerde zich de precieze datum: 11 november 1979. Het was een donderdagnamiddag. Hij was in Ameja's flat, een chic appartement op de achtste verdieping aan Columbus Avenue. Hij keek naar buiten. Het regende zacht. Hij keek naar de druppels op het raam die langzaam naar beneden gleden, zich kronkelend een weg baanden over het glas. Buiten waren de straatlantaarns al aan. Hij zag de bomen in Central Park, de bonte schakering van geel en groen en rood en roestbruin. De dunne waterige wolken erboven en het bleke oranjegele zonlicht dat erdoorheen probeerde te breken. Zelfs nu, ruim twintig jaar later, herinnerde hij zich ieder detail van het treurige uitzicht. Alsof alles stilstond. De glanzende weerspiegeling van zijn gezicht in het glas. De lichtjes van de auto's en taxi's beneden in de straat versmolten tot een langgerekt glinsterend beeld, een vervagende lichtflits die zich nestelde op zijn netvlies. Nooit eerder had hij New York zo gezien, de stad als een abstract schilderij, bevroren onder zijn blik. De stad als een perfecte weerspiegeling van zijn gemoedstoestand. Hij voelde zich kalm. Zijn hoofd was helder. Hij hoorde het trage zoemen van de verwarmingsketel. Het was alsof hij zijn hele leven naar dit moment toe had gewerkt. Alles wat hij tot nu toe had beleefd, al het geweld, de commotie, de liefdes, de seks, de teleurstelling, het succes, vloeide uit hem weg en liet hem leeg achter. Zo voelde hij zich: alsof hij klaar was te vallen, zo diep als maar kon.

Ameja was weg. Ze had hem gezegd dat ze laat zou zijn, dat ze voor zaken naar Harlem moest en dat hij op haar moest wachten. Vanuit de keuken sijpelde de branderige, bittere geur van gekookte cocaïne de woonkamer in. Zaid zat in de keuken. Zaid was een vooraanstaande predikant van de Nation of Islam. Hij was niet weg te slaan bij Ameja. 'Kom op, brother Umar, dit moet je proberen, dit is de volgende stap,' had hij gezegd met die fluisterende, samenzweerderige stem van hem. 'Dit gaat verder dan snuiven, dit is de hemel op aarde.' Hij zei het nooit waar Ameja bij was. Ameja had hem verboden het spul te roken. Hij kon

zoveel wit poeder van haar krijgen als hij wilde, zolang hij het maar niet rookte. ‘Dan is het afgelopen,’ zei ze. ‘Dan gooi ik je eruit.’

Die middag was hij nuchter. Hij had zich geschoren en gedoucht en een van de witte zijden overhemden aangetrokken die Ameja voor hem had gekocht bij een nicht op 125th Street. Ameja kocht van alles voor hem. Brooks Brothers-pakken, een gleufhoed, schoenen, alles in ruil voor cocaïne. En hij gaf haar seks.

Hij herinnerde zich hun eerste ontmoeting, een paar maanden terug. Het was de avond van de première van *Suspenders*. Het was zijn eerste toneelstuk dat werd opgevoerd. Het ging over een zwarte en een blanke man die vastzaten in een lift in een kantoorgebouw op Wall Street. Larry Fishburne speelde de hoofdrol. Er was een feest achteraf en Larry had hem voorgesteld aan Ameja. Ameja was lang en slank en haar haar hing tot over haar schouders. Hij had zich afgevraagd hoe ze dat lange haar zo glad en glanzend hield. Haar huid was gaaf en van chocolade.

‘Dus jij bent die beroemde dichter,’ had ze gezegd en hij had de ironie in haar stem gehoord. Alsof ze wist dat hij in jaren geen gedicht had geschreven. Hij werkte als kok in een *diner* in Soho. Hij was getrouwd met Malika. Ze hadden drie kinderen. Ze woonden in een klein appartement in Clinton Hills in Brooklyn.

‘Goed met woorden. Ik heb je platen in mijn kast staan... Al jaren niet meer gedraaid.’ Terwijl ze tegen hem sprak nam ze hem van top tot teen op, taxerend. ‘Je heette toch Omar?’

Hij had gelachen. ‘Umar,’ zei hij, ‘Umar Bin Hassan. Ik heb de koran gelezen.’

Het was alsof hij ontsnapte aan zijn eigen leven, die avond. Het theater, het applaus, de lichten, de aandacht. Het was zo vertrouwd, weldadig; Brooklyn leek een andere planeet.

‘Ik wil je mooie stem in mijn oor horen,’ fluisterde ze hem toe terwijl ze vooroverboog en hem haar borsten liet zien. Ze waren naar haar flat gegaan. Ze hadden gesnoven en geneukt tot de zon opkwam.

Hij zag de wolken langzaam wegtrekken boven Central Park. De schemering kleurde de hemel roze en paars. Nu pas drongen de geluiden van de straat tot hem door. Het opgewonden geclaxonner van de auto’s, het gejang van de sirenes van ambulances, het monotone geraas van de motoren. Maar de geluiden bleven op afstand; in golven kwamen ze naar hem toe. Hij keek naar beneden, zag mensen met opgestoken paraplu’s over de trottoirs snellen, zwarte poppetjes waren het, gehaast vlogen ze

de ondergrondse in. Het asfalt glom in het licht van de straatlantaarns. Hij zag de rij taxi's wachten voor het rode stoplicht, als opgewonden kinderen leken ze tegen elkaar aan te duwen. Hoe langer hij naar het tumult in de straten keek, hoe verder hij zichzelf voelde wegdrijven. Hij had geen flauw idee wat hem te wachten stond, waar hij naar toe ging, wat er na vanmiddag met hem zou gebeuren. Het enige wat hij kon doen was meegeven; alle spieren in zijn lichaam waren ontspannen. Het was een opluchting om eindelijk toe te geven aan het knagende holle gevoel dat diep binnen in hem verstopt zat, een donker verlangen waar hij geen raad mee wist. Alsof er iets op hem wachtte. Alsof hij iets achterhield. Dat was de werkelijke reden waarom hij nauwelijks nog thuiskwam. Een paar weken terug had hij Malika en de kinderen meegenomen naar Coney Island. Het was een zondag. Een uitzonderlijk mooie dag in oktober. Ze hadden zijn oudste dochter Amina opgehaald bij Queenie en toen waren ze naar het strand gegaan. Het was zwoel en zonnig weer. Het licht was wit en mistig en vanaf de boulevard kon je nauwelijks zien waar het water ophield en de lucht begon. De kinderen waren in de draaimolen geweest. Ze aten ijs op het strand. Hij luisterde naar het heldere geluid van hun opgewonden stemmen, zag hoe Amina zich ontfermde over de kleintjes. Amina was net acht geworden. Hij keek naar de zee, een dun lichtblauw lint in de verte, hij wilde met de kinderen spelen, hij had een bal meegenomen en tennisrackets maar op een of andere manier kon hij niet bij ze komen, alsof hij zichzelf en hen van een afstand waarnam. Malika had hem geen moment uit het oog verloren.

'Praat met me, Umar,' zei ze.

'Wat?'

'Je weet wel wat ik bedoel. Die pakken. Die schoenen. Dat kun je nooit zelf betalen. Wat is er aan de hand?'

'Niks, helemaal niks. Een meevallertje.'

'Je kunt me niet lijmen met een beetje coke, weet je?'

'Probeer ik dat dan?'

'Weet ik niet.' Ze zweeg. Keek van hem weg. Hij zag haar teleurstelling. Hij zei niets. Hij voelde zich een verrader, maar niet omdat hij met Ameja vree. Ameja had er helemaal niets mee te maken. Zelfs als hij seks met haar had, als hij zich mee liet glijden in de warme roes van de cocaïne en zachte geile woorden in haar oor fluisterde, haar gek maakte met zijn woorden en zijn tong, zelfs dan was het alsof hij naar een schaduw van zichzelf keek, een imitatie-Umar Bin Hassan.

Maar hij kwam iedere middag terug in haar flat. Hij deed zijn schoenen uit en liep over het dikke witte wollen tapijt dat in alle kamers lag. De verwarming stond hoog. Hij klikte de televisie aan en keek naar een quiz of een oude western. Met een kussen lag hij op de grond. Hij vergat alle geschreeuw en gejakker en gevloek in de *diner*, het bleke tl-licht waaronder hij salades maakte, hamburgers en patat bakte, snel snel, het licht dat pijn aan zijn ogen deed en de treurige witte badkamertegels en de vieze borden die opgestapeld in de afwasbak stonden. Het gesis van hete olie op de bakplaat. De hitte van de ondergrondse. Het zweet parelde op zijn voorhoofd en liep over zijn rug. Het laatste stuk van de ondergrondse naar 79th Street en Columbus rende hij altijd, hij rende zo hard als hij kon, alsof hij op de hielen werd gezeten.

Hij hoorde gerommel in de keuken. Hij draaide zich om en zag Zaid de kamer binnen strompelen. Hij zakte in een van de leren banken, legde zijn benen op de glazen salontafel en staaarde wezenloos naar het enorme verlichte aquarium dat tegen de muur stond. Het was inmiddels donker geworden en het felle licht van het aquarium zette de woonkamer in een blauwe gloed.

‘Ameja komt voorlopig niet terug,’ mompelde Zaid.

‘Zal wel.’

‘Ik zeg niets.’

‘O nee?’

‘Dichters en priesters hebben een hoop gemeen, vind je niet?’ lachte hij. Hij had zijn ogen dicht. Om zijn mond speelde een gelukzalige glimlach. ‘Allebei op zoek naar inspiratie, of niet soms?’

‘Rot toch op, man. Hoe krijg je het voor elkaar? Zijn ze gek geworden bij de Nation? Hebben ze je niet door?’

‘De eerste keer is het alsof je klaarkomt, maar dan met je hele wezen. Een soort bovennatuurlijk orgasme. Kan geen doos tegenop.’

‘Ik weet het.’

‘Jij weet helemaal niks. Ga mee naar de keuken, Umar. Wat doe je hier anders? Jij bent net als ik. Te trots om je zomaar over te geven, maar ik zie wat er in je smeult, man. Jij hebt niet genoeg aan een beetje opwinding en een nummertje. Wat jij zoekt, kan geen vrouw je geven. Niemand niet. Ik zei toch dat dichters en priesters op elkaar lijken?’

‘Je ouwehoert.’

‘Jij weet dat dat niet waar is.’

‘Wat moet je van me?’

‘Niks, brother Umar. Ik kan het alleen niet aanzien dat je jezelf zo ver-gooit. Jij hoort in de Nation, weet je dat. Je hebt iets te zeggen.’

‘Bullshit. Ik hoor helemaal nergens bij. Geen een motherfuckah zal mij vertellen waar ik bij moet horen, begrijp je me? Dit slaat helemaal nergens op. Heb je jezelf weleens bekeken?’

‘Ga mee naar de keuken.’

‘Ze zal me op straat zetten.’

‘En dan?’

‘Hou je kop, Zaid.’

‘Sst...’ Zaid legde zijn vinger over zijn mond en zakte onderuit in de bank. Zijn hoofd viel naar achteren. Van het ene op het andere moment tuimelde hij in een diepe slaap.

Umar keek naar de grote oranje en rode vissen in het aquarium. Hij hoorde het zachte gepruttel van de pomp in het water. Een vriendelijk geruststellend geluid. Zaid begon te snurken. Zijn mond hing open. Hij was zo mager als een ram. Zoals hij daar lag... Weerloos als een oude man.

Hij liep naar de badkamer en deed een plas. De badkamer was behan-gen met spiegels; hij zag zichzelf aan alle kanten. Het glimmende witte overhemd dat losjes over zijn broek hing. Zijn ronde kop. Zijn pik in zijn hand. Hij sloot zijn ogen. Piste over de rand van de wc-pot. Hij hoorde het gekletter op de tegelvloer. Ameja moest eens weten. Hij deed zijn broek dicht en met een handdoek veegde hij de vloer droog. De hand-doek gooide hij in een hoek. Hij ging terug naar de woonkamer. Zaid lag op zijn zij te slapen op de bank. De benen opgetrokken, als een foe-tus. Umar bleef een poosje naar hem staan kijken, alsof hij waakte over een kind, wachtte tot het wakker werd. Zaid's woorden zaten onder zijn huid, zongen in zijn hoofd. Hij was als de duivel, die vent. Al wekenlang praatte hij op hem in. Hij had hem uitgelachen toen Ameja de recensies van *Suspenders* hardop voorlas. ‘Last Poet overtuigt als toneelschrijver,’ schreef de *New York Times*. De *New York Times*!

‘Je hoort er helemaal bij, Umar,’ hoonde Zaid. ‘Wat is je volgende stap? Hollywood? Ga toch weg. Je bent niet meer dan een zwarte mascotte voor die theaterlui, dat weet je net zo goed als ik.’

Hij had zijn euforie over het succes kunnen rekken met een paar lijntjes coke. En de volgende ochtend was hij om halfzeven opgestaan en met de A-trein naar zijn werk gegaan. Niemand las daar de *New York Times*.

Soms leek het alsof hij gevangen zat in zijn eigen gedichten. Hij had een brief gekregen van een professor van een universiteit in Michigan. Of hij 'Niggers are scared of revolution' mocht opnemen in een reader voor de studenten. Hij gaf een cursus over poëzie en de zwarte nationalistische beweging in de jaren zestig. Het gedicht was een klassieker, schreef de man, het legde de kern bloot van het probleem waarmee zwarten, zwarte mannen, jaren hadden geworsteld. *Niggers are lovers. Niggers love to hear Malcolm rap but they didn't love Malcolm. Niggers love anything but themselves.*

Hij had niet teruggeschreven. Zolang er geen nieuwe gedichten kwamen, had hij niet de moed iets over zijn werk te zeggen. Alsof hij het recht niet had. Hij kon zelfs bijna niet meer naar muziek luisteren. Hij had de pick-up thuis afgezet toen Malika op een avond *Kind of Blue* van Miles draaide. Het deed pijn om die vertrouwde klanken te horen, de subtiele wendingen en herhalingen, het warme broeierige gefluister van de trompet, dat eindeloze zoeken naar de juiste toon. Miles was een rare gast, een gladde jongen, maar zijn muziek sneed Umar recht door de ziel. Achter iedere toon zat een woord verstopt, een stemming, een sfeer, maar die avond zag hij helemaal niets, geen beelden, geen woorden; de muziek maakte hem blind en doof tegelijk. Hij kon zich amper herinneren hoe hij zelf klonk. Alsof zijn gedichten hem niet meer nodig hadden. Ze leidden hun eigen leven, los van hem. Hij zag ze: wanneer hij zich door de drukke straten van Manhattan haastte en al die anonieme gezichten aan zich voorbij zag trekken, de lichtjes, de schreeuwerige neonreclames, de hoge blinkende torens, de bedelaars, het gehossel, de junks, een wervelwind van woorden en beelden en geluiden die heimwee bij hem opriep.

Zaid draaide zich op zijn andere zij. Maakte klikgeluidjes met zijn tong.

'Sta op man. Ze komt zo.' Umar duwde tegen zijn rug.

Zaid gromde wat, opende zijn ogen. 'Wat?'

'Ameja houdt niet van gedonder. En al helemaal niet van jouw gore voeten op haar bank.'

Zaid lachte. Hij hees zich uit de bank en verdween in de keuken.

Umar keek hem na. Hij wist dat hij zichzelf voor de gek had gehouden. Al die tijd wist hij dat hij vroeg of laat het spul zou gaan roken. Hij had geen keus. Hij had alleen gewacht op het juiste moment.

Hij liep naar de keuken. Het heldere licht verblindde hem een ogenblik.

‘Ga zitten,’ zei Zaid. Hij staaarde gebiologeerd naar het vlammetje van zijn aansteker dat de coke op de lepel liet smeulen. ‘Pak jij die pijp.’

Umar pakte de kleine stenen pijp die op de tafel lag. Zaid liet de pruttelende massa in het pijpje lopen. ‘Snel,’ zei hij, ‘voor het weg is. Je moet het binnen houden, zolang je kunt.’

Umar inhaleerde de bitterzoete rook. Hij voelde de rook branden in zijn luchtpijp, zijn longen.

‘Voel je het?’

Zaids stem gonsde in zijn hoofd. Hij sloot zijn ogen. De warmte die door zijn lichaam trok duwde hem achterover. Het was een zachte, vloeibare warmte. Zijn konen gloeiden. Hij voelde de knisperende trillingen in zijn kop, alsof hij wakker werd na een lange, diepe slaap. Het was allemaal rood, hij zag rood fluweel. Hij wilde liggen. Stond op en liep naar de bank. Hij zag de vissen door het stroperige water glijden. Het blauw-gele licht in het aquarium. Het licht was helder en scherp en echt. Hij ging liggen. Zijn vingers tintelden. Zijn benen voelden zwaar en loom. De warmte omarmde hem, streelde hem, kustte hem. Alsof hij in een herinnering viel.

‘Dit is alleen nog maar het begin,’ hoorde hij Zaid in de verte zeggen.

Hij kon niet spreken. Zijn verlangen versmolt met de fluweelzachte storm die door zijn lichaam raasde. Hij glimlachte.

‘Het komt allemaal goed, brother Umar,’ fluisterde Zaid. ‘Allemaal.’

'A.M.' (1990)

That sound... What is that sound? So clean. So fluid. Emotions so hot in the passing of Summer into Autumn. The magnificence of awakening to something so rare... so new. Images dreaming softly in slow dances that wrap themselves tightly around our doubts.

I touch your face.

You touch mine. He is so tender with our needs.

So strong in our desire to be free. The definitions of his statement colors the skyline. He was

that one last feeling of logic before the needle punctured the vein. He was the music the morning after the resurrection of pain and prayers in the twisted honor and slight applause of demons and folk heroes stabbing us in the back.

He was a love Supreme.

He was a love Supreme.

East-Orange, New Jersey, september 2001

*Herinneringen van producer/dj Dxt aan
Greenpoint Studio, Brooklyn, 1991*

‘Er was een slachthuis naast de studio. Iedere ochtend heel vroeg kwam er een vrachtwagen vol kippen voorgereden en wanneer de laadklep openging hoorde je hun geschreeuw en gekerm. “I don’t wanna go. I don’t wanna go.” Alsof ze wisten waar ze naar toe gingen. Dat hoge schrille gejang. Ik werd er altijd wakker van. En die geur in het weekend. Ze lieten de kippen in het gebouw. Op zondag rook je de bittere, ranzige geur van kippenstront en geronnen bloed. Maar we raakten eraan gewend, toch? Ik heb die slachter een keer ontmoet. Een enorme vent. Hij had een scherp mes en een voor een hakte hij die kippen de kop af en hing ze op aan van die haken. Hij kende geen genade. Hij zei geen gebed of niks. Gewoon, *wham*, kop eraf, klaar, volgende. Ik heb soms heimwee naar de studio – jij niet, Umar? We waren familie: jij, ik, Anton de drummer en Lane – herinner jij je Lane? Een jonge gast. Wat zou er van hem zijn geworden? Ik was mijn huis in Los Angeles kwijtgeraakt door de aardbevingen. Bill Laswell zei dat ik boven zijn studio kon wonen. Wist ik veel dat jij er ook sliep. Ken je die Chinees nog aan de overkant? Die was echt goed, dat restaurant naast de McDonald’s. We hadden geen keuken. Alleen een gootsteen en koud water. Een douche op de derde verdieping. En een enorme houten tafel waar we ’s nachts aan zaten te praten. In de winter moest je het water laten stromen omdat de boel anders zou bevriezen. Later vond ik een appartement in Harlem, maar eigenlijk wilde ik in Greenpoint blijven. Op mijn mountainbike fietste ik van 132nd Street helemaal terug naar Brooklyn. Er was iets met die studio. Begrijp je wat ik bedoel? Jij zei een keer dat ik te veel tijd verspilde aan een beat. Kwam je ’s nachts beneden en mopperde je dat ik je wakker had gemaakt. Maar ik zat al helemaal in die beat. De rest kwam vanzelf, de geluiden, de kleuren, de dialogen, de akkoordenschema’s. Ik zette het om in muziek. We hadden allemaal onze rituelen. Jij ook. Soms verdween je plotseling en kwam je na dagen weer aanzetten. Bill woedend. Weet je nog? “Ga naar boven, ga je roes uitslapen.” En later begon je dan weer te schrijven...’

Akron, Ohio, 1958

Geronimo

‘Kun je het zien?’

De hoge schrille stem van Carla Wilson galmde door Howard Street.

Jerome Huling verroerde zich niet. Hij was onzichtbaar. De nacht maakte hem onzichtbaar. Hij duwde zijn vuisten dieper in de zakken van zijn jas en keek hoe de rood-gele flikkering van het neonlicht weerkaatste op de blote dijen van Carla, die op het muurtje achter Roxy’s Café zat. Goud en zilver waren haar dijen. Rood kleurde ze goud, geel zilver. Bij zilver zag je haar kippenvel. Kleine zwarte puntjes in een glinsterende huid.

‘Kom eens hier.’

Nog drong het niet tot hem door dat Carla het tegen hem had. Hoe langer hij keek, hoe minder hij zichzelf voelde, zijn bevroren voeten in de canvas gympen.

‘Ben je soms doof?’ Ze sprong van het muurtje waarop ze al meer dan een halfuur tevergeefs had zitten wachten. Het was te koud vannacht. Ze stroopte haar zwarte rok naar beneden en trok het dunne leren jack strakker om zich heen. Daarna blies ze een witte wolk de nacht in.

‘Het vriest,’ zei ze toonloos.

‘Heb je het niet koud?’ Als in een reflex ontsnapten de woorden aan Jeromes gedachten.

‘Dus je hebt een stem.’ Carla Wilson lachte. Haar hoge jukbeenderen gingen omhoog en haar ogen werden spleetjes. ‘Kom hier, of durf je soms niet?’

Iemand opende de deur van Roxy’s. De zachte, rokerige muziek die de hele tijd als een dof geroezemoes op de achtergrond had geklonken, dreunde Howard Street in. Snerpend hoge tonen van een saxofoon, alsof iemand het uitschreeuwde. Een gejaagd drumritme. De muziek was als een warme damp die op hen neerviel. Hun blikken kruisten elkaar een moment. De deur ging weer dicht.

‘Heb je Charlie gezien?’ vroeg Carla.

‘Nee,’ loog Jerome. Een paar uur eerder had hij Charlie Brown in zijn